

Kestävän hyvinvointiyhteiskunnan ministerityöryhmä
Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

STM:n AVUSTUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO 17.6.2025

Sosiaali- ja terveysministeriön avustusasioden neuvottelukunta sai 17.6.2025 kokouksessaan katsauksen vuoden 2026 avustusleikkausten valmisteluun. Kestävän hyvinvointiyhteiskunnan ministerityöryhmän on tarkoitus käsitellä valmistelua 19.6.2025 kokouksessaan.

Avustusasioden neuvottelukunta on asiantuntijaelin, jonka tehtävä on sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoitusta koskevan lain 6§:n mukaan antaa lausuntoja sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdistuvan avustustoiminnan linjauksista ja strategisista suuntaviivoista sekä kehittää ja arvioida avustuspoliittikkaa ja järjestötoimintaa.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin tehtävien leikkausten kohdentamista koskevat linjaukset ovat olennaisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoituslaissa mainittuja avustustoiminnan linjauksia ja strategisia suuntaviivoja, joista lausuminen on neuvottelukunnan ydintehtävä.

Neuvottelukunnan huomiot vuoden 2026 leikkauksia koskeviin linjauksiin:

- 1. Järjestöjen on tärkeää voida vaikuttaa leikkausten kohdentamiseen omassa avustuskokonaisuudessaan.** Avustusasioden neuvottelukunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että avustuksensaajilla on mahdollisuus merkittävässä määrin vaikuttaa siihen, miten avustusleikkaukset kohdentuvat niiden avustuskokonaisuudessa. Vain näin voidaan minimoida leikkausten kielteiset vaikutukset järjestöjen työlle ja kohderyhmälle.
- 2. Vaikuttaminen ja edunvalvonta ovat osa järjestöjen perustyötä terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi.** Neuvottelukunta pitää huolestuttavana signaaleja siitä, että järjestöjen vaikuttamistyö ja edunvalvonta nousisivat erityiseksi leikkauskohteeksi vuoden 2026 valmistelussa. Leikkausten kohdistaminen erikseen näihin resursseihin olisi radikaali muutos siihen, mikä Suomessa on nähty järjestöjen rooliksi. Järjestöt välittävät valmisteluun ja päätöksentekoon kohderyhmiensä ääntä, nostavat esille hyvinvoinnin ja terveyden ongelma-alueita, ja tuottavat niihin myös innovatiivisia ratkaisuja eri yhteiskunnan areenoilla. Vaikuttamistyöhön kanavoituu vain pieni osa sosiaali- ja terveysalan järjestöjen valtionavustuksista, eikä tämä työ pääsääntöisesti ole erillinen osa järjestön työtä vaan osa työntekijöiden muuta tehtäväkokonaisuutta.

3. **Hallinnollisen taakan keventäminen ja yleisavustuspainotuksen lisääminen sen osana mahdollistaa järjestöjen sopeutumista laskeviin avustustasoihin.** Hallinnollisen taakan keventäminen mahdollistaa leikkautuvien resurssien mahdollisimman tarkoituksenmukaisen kohdentamisen. Hallinnollisen taakan keventämisessä on tärkeää päästä eteenpäin jo vuoden 2026 osalta. Keskeinen osa tätä on yleisavustuspainoksen lisääminen, josta valtioneuvosto on linjannut mm. kansalaisjärjestöstrategiassaan. Neuvottelukunta on aikaisemmissa lausunnoissaan tuonut esille, että kaikilla niillä avustuksensaajilla, jotka jo saavat pitkäjänteistä rahoitusta (käytännössä kohdennettua AK-rahoitusta) STEA:n kautta, eivätkä saa perusrahoitustaan muuta kautta, tulisi olla mahdollisuus yleisavustukseen (Ay-avustus). Niukkenevien avustusvarojen olosuhteissa avustamisen painopisteen siirtäminen yleisavustuksiin tarjoaa järjestöille tarvittavaa joustoa sopeutua avustustasojen laskuun.

Vuoden 2025 leikkauksissa yleisavustuksiin kuitenkin kohdistui suurempi leikkausprosentti kuin kohdennettuihin avustuksiin, eikä järjestöjen toiveita leikkausten kohdentamisessa huomioitu. On tärkeää, että vuoden 2026 osalta leikkauksia ei kohdenneta järjestön oman toiveen vastaisesti Ay-avustuksiin ja esimerkiksi avustuskohteita yhdistettäessä yhdistäminen voi myös tapahtua myös siten, että Ay-yleisavustuksen osuus järjestön omassa avustuskokonaisuudessa kasvaa

4. **Tiedot ennakoitavista muutoksista järjestöille mahdollisimman varhain syksyllä.** Vuoden 2026 leikkaustasolla tulee olemaan huomattava vaikutus järjestöjen työhön. On tärkeää, että syksyllä käytävät keskustelut järjestökohtaisista leikkauksista voidaan käydä mahdollisimman konkreettisella tasolla, jotta järjestöt voivat käynnistää tarvittavat sopeuttamisvalmistelut. Avustuspäätöksissä on huomioitava toiminnan supistamisesta tai alasajosta aiheutuvat kustannukset ns. alasajoavustuksina.
5. **STEA-rahoitusten käyttö mahdollistettava omarahoitusosuutena joustavasti sekä EU- että kansallisessa rahoituksessa.** Neuvottelukunta katsoo, että toisiaan täydentävät rahoitukset eivät muodosta päällekkäistä rahoitusta vaan mahdollistavat eri rahoituslähteiden tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan yhdistämisen. Neuvottelukunta pitää tärkeänä, että niukkenevien resurssien olosuhteissa STEAn avustuskäytännöissä omaksutaan mahdollisimman mahdollistavat ja joustavat tulkinnat.

18.6.2025

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioden neuvottelukunta